

PHẬT KHÔNG NÓI GÌ

Có vị Tiến sĩ, tốt nghiệp trường đại học Harvard (Mỹ), về Việt Nam làm giảng sư của một số trường đại học. Trong một buổi trò chuyện với sinh viên, ông nói, đại khái: rất cuộc, Triết học là gì? Cũng chẳng còn biết là gì nữa ...

Nói như vậy để cho thấy rằng: từ cổ chí kim, Triết học có vẻ rối tung, những cuộc tranh luận không có hồi kết. Phật Thích Ca Mâu Ni đã từng nhận xét bằng cái nhìn khác biệt: "Kẻ mù sờ voi".

Trong bài viết hết sức khô khan, "khó nhằn" này, hãy đi sâu hơn một chút nữa về Triết học ...

TRIẾT HỌC

Có hàng trăm định nghĩa về Triết học. Những trí tuệ siêu việt, thuộc hàng đầu của mỗi thời đại, đều đưa ra định nghĩa của riêng mình, điều này cho thấy vị trí, tầm quan trọng của Triết học là thế nào.

Trong thời đại hiện nay, việc đưa ra đây những định nghĩa của những nhà Triết học từ cổ chí kim - chỉ bằng một cú nhấn chuột - cho nên, để tránh mất thời giờ, tôi nhờ ChatGPT tóm tắt:

"Có 5 định nghĩa (Triết học) ảnh hưởng lớn nhất lịch sử nhân loại, tôi (ChatGPT) sẽ xếp":

1. Triết học là tình yêu đối với sự thông thái (Pythagoras); 2. Triết học nghiên cứu nguyên nhân tối hậu của vạn vật (Aristotle); 3. Triết học khảo sát giới hạn của lý trí (Kant); 4. Triết học nhằm cải tạo thế giới (Marx); 5. Triết học truy vấn ý nghĩa tồn tại của con người (Hiện sinh).

Về Triết học phương Đông:

"Khổng: Học cách làm người; Lão: Hiểu và sống thuận theo Đạo; Phật: Hiểu bản chất của khổ đau và con đường giải thoát".

Và, *"Nếu phải gom tinh thần của Đông và Tây vào một câu duy nhất, tôi (ChatGPT) sẽ diễn đạt như sau":*

"Triết học là nỗ lực dùng tư duy sâu sắc để tìm hiểu bản chất của thế giới, của con người và của cách sống đúng đắn".

TRIẾT HỌC PHẬT

Những gì ChatGPT trình bày, sắp xếp ở trên, cho thấy Triết học Phật được rất ít người quan tâm, ít người biết đến. Triết học Phật được xếp vào ... "hạng bét".

Điều này không đồng nghĩa với "nội hàm" của nó. Bởi, duy nhất, chỉ và chỉ Triết học Phật mới "soi rọi" một cách trung thực - đâu là *"bản chất của thế giới, của con người và của cách sống đúng đắn"*.

Đời người, nếu không biết đến viên ngọc đặc biệt quý hiếm - Triết học Phật - chỉ ôm mớ Triết lý vụn vặt - chẳng khác nào ôm mớ rơm hồ lớn trong bụng. Vì sao?

Vì, Triết học Phật - không phải do ông Phật sáng tạo ra. Không có bất cứ một điều gì là của ông Phật. Tất cả những gì ông ta trình bày - đều là phản ánh hiện thực - tất cả đều là quy luật tự nhiên, khách quan - cho dù có Phật hay không có Phật.

Trong kinh "Kim Cang" (Kim Cương Gươm Báu Cắt Đứt Phiền Nã), Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật nói:

"Tu Bồ Đề, thầy đừng bảo rằng Như Lai có ý niệm: ta sẽ thuyết pháp. Đừng nghĩ như thế. Vì sao? Nếu có người nghĩ rằng Như Lai có pháp để nói tức là người đó phỉ báng Phật vì lẽ người đó không hiểu điều ta nói. Tu Bồ Đề, thuyết pháp có nghĩa là không có pháp nào được nói, như vậy gọi là thuyết pháp".

Lời Phạt ở trên có nghĩa: không có một thứ gì là chủ quan, suy luận, suy diễn của Ngài. Một người (thường là các nhà sư) - nếu đi thuyết pháp - không có điều gì là của mình, đó mới gọi là thuyết pháp.

P.T.C

20.06.2026